

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

ΣΤΑ ΠΑΛΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΝΟΥΣΟΥ

Ιστορικό Μυθιστόρημα

Σχεδιασμός
εκπαιδευτικού υλικού
ΚΛΕΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ
Εκπαιδευτικός

εικονογράφιση
ΣΑΝΤΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

διόπτρα

Αγαπητές και αγαπητοί εκπαιδευτικοί,

Ο Νίκος Καζαντζάκης, πολυγραφότατος, πολυπράγμων και πολυδιάστατος, κατατάσσεται στο πάνθεον των σπουδαιότερων Ελλήνων συγγραφέων όντας ο πιο πολυμεταφρασμένος Έλληνας λογοτέχνης στο εξωτερικό κι εννιά φορές υποψήφιος για το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Το πλουσιότατο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ποιήματα, θεατρικά έργα, δοκίμια φιλοσοφικού στοχασμού, ταξιδιωτικές εντυπώσεις και μυθιστορήματα, ανάμεσα στα οποία και δύο λογοτεχνικά κείμενα για παιδιά, τα *Μέγας Αλέξανδρος* και *Στα παλάτια της Κνωσού*. Τα έργα αυτά κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Διόπτρα σε νέες, αναθεωρημένες εκδόσεις με εικονογράφηση από τη Σάντρα Ελευθερίου και συνιστούν δύο λογοτεχνικά αριστουργήματα που γοητεύουν τους/τις νεαρούς/ές αναγνώστες/τριες και τους/τις μυούν στο σύμπαν της καζαντζακικής γραφής και κοσμοθεωρίας, θίγοντας παράλληλα διαχρονικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα και παρουσιάζοντας αριστοτεχνικά τους διαφορετικούς ανθρώπινους χαρακτήρες και τις πολύπλοκες εκφάνσεις του ανθρώπινου ψυχισμού.

Στο παιδικό ιστορικό μυθιστόρημα *Στα παλάτια της Κνωσού* ο μίτος της πλοκής ξετυλίγεται γύρω από τον αγώνα του Αθηναίου βασιλιά Θησέα για δημοκρατία και δικαιοσύνη. Με φόντο τον μύθο του Λαβύρινθου αναβιώνει ο λαμπρός μινωικός πολιτισμός μέσα από τα μάτια του νεαρού Χάρη, συντρόφου και συνοδοιπόρου του Θησέα στην αποστολή του να σκοτώσει τον Μινώταυρο απαλλάσσοντας τους νεαρούς Αθηναίους και τις νεαρές Αθηναίες από την τραγική τους μοίρα. Το ανάκτορο της Κνωσού με τις εξαίσιες τοιχογραφίες, τις δαιδαλώδεις στοές και τις μεγαλοπρεπείς αίθουσες ξαναζωντανεύει χάρη στη μυθοπλαστική μαεστρία του Καζαντζάκη, που συστήνει στο νεαρό αναγνωστικό κοινό τη χαρά και την αισθητική απόλαυση που συνοδεύει την ενεργητική ανάγνωση. Ακόμη, χάρη στα πολλαπλά μηνύματα που εμπερικλείει και μεταδίδει -απουσία κάθε είδους διδακτισμού- η καζαντζακική πένα, τα παιδιά αποκομίζουν γνώσεις και εμπειρίες που συμβάλλουν στην ολόπλευρη διαμόρφωση της σκέψης και της προσωπικότητάς τους.

Το βιβλίο *Στα παλάτια της Κνωσού* μπορεί:

- ☐ να ενταχθεί σε προγράμματα φιλιαναγνωσίας ως αυτοτελές λογοτεχνικό κείμενο.
- ☐ να συνδεθεί διαθεματικά με το μάθημα της Μυθολογίας (Γ΄ Δημοτικού) και της Ιστορίας (Δ΄ Δημοτικού και Α΄ Γυμνασίου) στις ενότητες που σχετίζονται αφενός με τη Μινωική Κρήτη και τον μινωικό πολιτισμό, αφετέρου με την αρχαία πόλη-κράτος της Αθήνας και το σπουδαίο έργο του Θησέα για την ενοποίησή της και τον εκδημοκρατισμό του θεσμού της βασιλείας.
- ☐ να προσφέρει πληθώρα αποσπασμάτων προς ένταξη σε ομαδοσυνεργατικά project πάνω σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και τα Εικαστικά.

Το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα πλαισιώνει το ιστορικό μυθιστόρημα *Στα Παλάτια της Κνωσού* με εκπαιδευτικό υλικό που θα διευκολύνει και θα ενισχύσει τις δυνατότητες αξιοποίησής του στη σχολική τάξη καθώς και σε εκπαιδευτικά προγράμματα βιβλιοθηκών και πολιτιστικών κι εκπαιδευτικών φορέων.

Οι εκπαιδευτικές του δραστηριότητες χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- A. **Δραστηριότητες που προηγούνται της ανάγνωσης** του κειμένου και προϊδεάζουν τους/τις μαθητές/τριες για το περιεχόμενο του βιβλίου επιτείνοντας την αναγνωστική προσμονή.
- B. **Δραστηριότητες** που μπορούν να υλοποιηθούν σε στάδια **κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης**.
- Γ. **Δραστηριότητες** που γίνονται **μετά το πέρας της ανάγνωσης**, οι οποίες αποτελούν προέκταση του λογοτεχνικού κειμένου και στοχεύουν στην παράταση της αισθητικής απόλαυσης, στην ενίσχυση της δημιουργικότητας και στην καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

Ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων βρίσκεται σε σύμπλευση με τις σύγχρονες θεωρίες διδακτικής της Λογοτεχνίας καθώς και με τις επιταγές του νέου Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας όπως είναι η διαθεματικότητα, η διακαλλιτεχνικότητα, οι τεχνικές δημιουργικής γραφής και η αξιοποίηση τεχνολογιών αιχμής στην εκπαιδευτική πράξη.

Η οργάνωση του προγράμματος δεν είναι γραμμική αλλά δυναμική και κάθε δραστηριότητα δεν αποτελεί προαπαιτούμενο της επόμενης. Έτσι, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει κατά βούληση θεματικές ενότητες ή και μεμονωμένες δραστηριότητες που κρίνει ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα ενδιαφέροντα και στις δυνατότητες των μαθητών/τριών της τάξης αλλά και να το προσαρμόσει στο διαθέσιμο κατά περίπτωση χρονικό πλαίσιο.

ΜΕΡΟΣ Ι

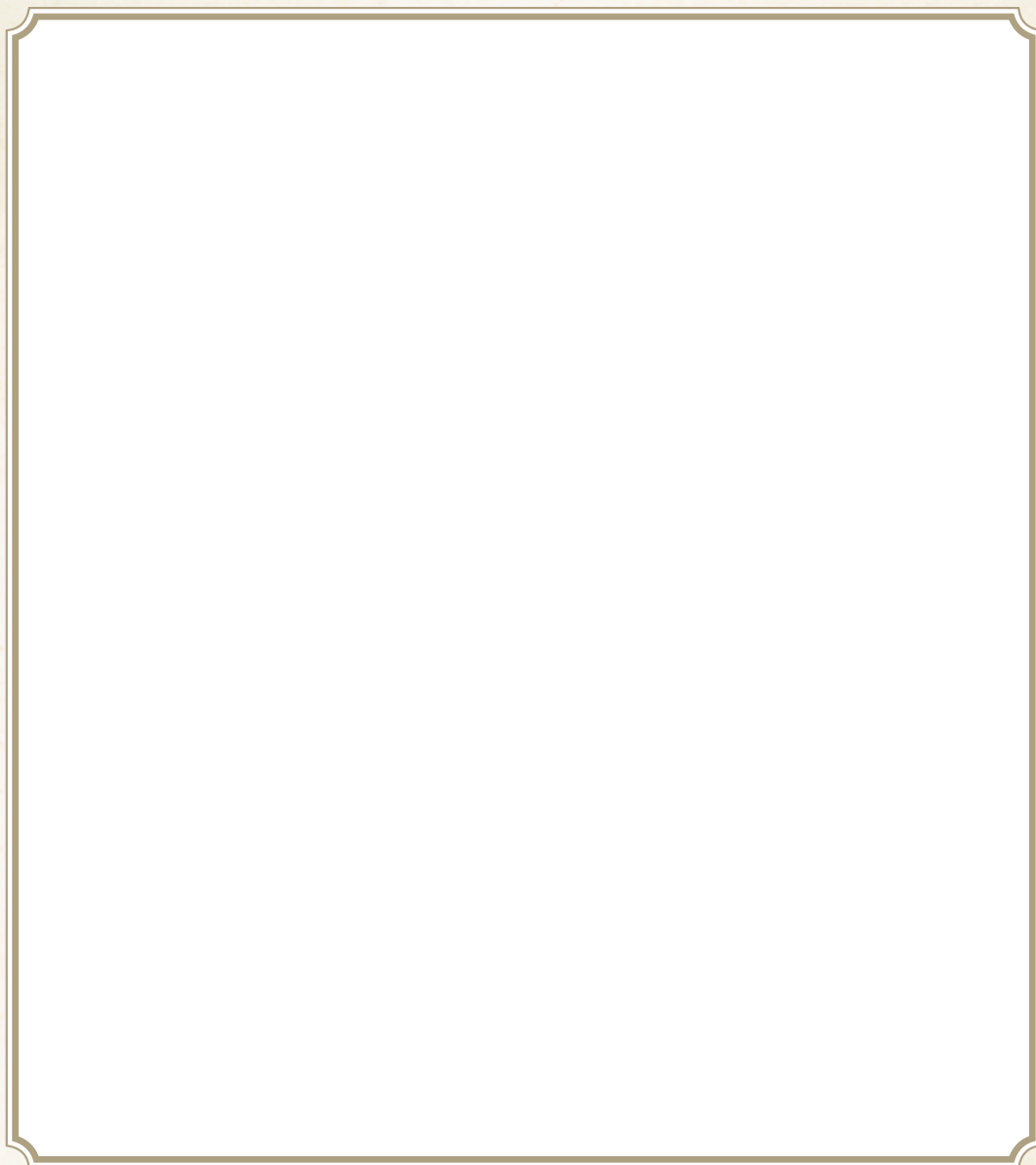
Δραστηριότητες πριν από την ανάγνωση

1. Διάβασε προσεκτικά τον **τίτλο** του βιβλίου που κρατάς στα χέρια σου. Τι σκέψεις σχηματίζονται στον νου σου όταν ακούς για την **Κνωσό**;
Συζητήστε με τους/τις συμμαθητές/τριες και τον/την εκπαιδευτικό σας τι έχετε μάθει για τη **Μινωική Κρήτη** και το **ανάκτορο της Κνωσού** στο μάθημα της Ιστορίας ή τι έχετε ακούσει από άλλες πηγές και καταγράψτε τις σημαντικότερες πληροφορίες στο παρακάτω πλαίσιο:

A large, empty rectangular box with a decorative border, intended for students to write their notes and information.

2. Παρατήρησε προσεκτικά το **εξώφυλλο** του βιβλίου που κρατάς στα χέρια σου. Ποιος απεικονίζεται σ' αυτό; Εσύ πώς φαντάζεσαι τον βασιλιά Θησέα; Μπορείς να ζωγραφίσεις το πορτρέτο του, όπως το έπλασε η φαντασία σου!

3. Ποια φαντάζεσαι ότι θα είναι η **υπόθεση** του βιβλίου αυτού; Για τι θα μιλάει, ποιοι θα είναι οι ήρωες και ποια γεγονότα θα παρουσιάζονται στην **πλοκή** του; Συζητήστε στην τάξη με τους/τις συμμαθητές/τριες και τον/την εκπαιδευτικό σας και σημειώστε τις σκέψεις σας στον πίνακα. Εναλλακτικά, μπορείτε να χωριστείτε σε ομάδες, να καταγράψετε τις σκέψεις σας σ' ένα φύλλο χαρτί και κάθε ομάδα να μοιραστεί τις σκέψεις της με τις υπόλοιπες.

Τώρα, διαβάστε τη σύντομη **περίληψη** στο **οπισθόφυλλο** του βιβλίου. Γνωρίζετε κάποιες από τις προσωπικότητες που αναφέρονται; Αν ναι, ποιες και τι γνωρίζετε γι' αυτές;

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης

Α. Περιπλάνηση στη Μινωική Κρήτη

Μεγαλόπρεπα ανάκτορα, πολύχρωμες τοιχογραφίες, ιερά σύμβολα και τελετές, εντυπωσιακά έργα τέχνης είναι μερικά μόνο από τα στοιχεία που συνθέτουν τη λάμψη και την πανελλήνια ακτινοβολία του μινωικού πολιτισμού, ο οποίος αναπτύχθηκε στην Κρήτη κατά την Εποχή του Χαλκού, από το 3000 π.Χ. έως και το 1200 π.Χ. περίπου.

Αφέσου να σε παρασύρει η μαγεία της Ιστορίας, καθώς θα εξερευνάς μαζί με τους/ τις συμμαθητές/τριές σου τον πολιτισμό της μινωικής εποχής!

Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα εργαστεί πάνω σ' ένα θέμα. Μπορείτε να αναζητήσετε σχετικές πληροφορίες σε έντυπες πηγές (π.χ. βιβλία που μπορεί να υπάρχουν στη σχολική σας βιβλιοθήκη, τα σχολικά βιβλία της Ιστορίας σας) ή σε πληροφορίες που θα βρείτε από ιστοσελίδες στο διαδίκτυο. Με βάση την έρευνά σας, οργανώστε το υλικό σε εργασίες, τις οποίες στη συνέχεια θα παρουσιάσετε στους/τις συμμαθητές/τριές σας..

Αν επιλέξετε να φτιάξετε παρουσιάσεις σε χαρτόνι:

Συλλέξτε φωτογραφίες από τους αρχαιολογικούς χώρους ή τα εκθέματα των μουσείων και διαλέξτε κατάλληλα αποσπάσματα από το βιβλίο που ταιριάζουν στην περιγραφή της φωτογραφίας, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσετε ως λεζάντες. Έτσι, μπορείτε να δημιουργήσετε ένα φωτογραφικό κολάζ ή ένα φωτογραφικό άλμπουμ! Μπορείτε ακόμα και να κάνετε μια έκθεση φωτογραφίας σε κάποια γωνιά της τάξης σας!

Παράδειγμα:

«Μέσα στο δλιυύ
φως ο νέος διέυρνε
θάλασσεσ
ζωσραφισμένεσ
και δελφίνια
που κολυμπούσαν
και ψάρια που
περούσαν από υύμα
σε υύμα».

Τοιχογραφία
των δελφινιών
στο ανάκτορο
της Κνωσού

Αν επιλέξετε να φτιάξετε ηλεκτρονικές παρουσιάσεις χρησιμοποιώντας λογισμικά PowerPoint ή Sway, μπορείτε να συμπεριλάβετε και βίντεο από τα μουσεία, τους αρχαιολογικούς χώρους αλλά και κάποια σχετική εκπομπή ή ντοκιμαντέρ που μπορούν να παρακολουθήσουν οι συμμαθητές/τριές σας στην τηλεόραση ή στο YouTube.

Μπορείτε, μάλιστα, να δημιουργήσετε παρουσιάσεις με **διαδραστικές εικόνες μέσω της εφαρμογής Genially**, χρησιμοποιώντας ως πληροφορίες αποσπάσματα του βιβλίου!

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

«Τα μινωικά ανάκτορα»

Το πιο γνωστό αλλά και το πιο εντυπωσιακό από τα ανάκτορα της Μινωικής Εποχής δεν είναι άλλο από το ανάκτορο της Κνωσού, μεγάλα τμήματα του οποίου έχουν διασωθεί και βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση. Ωστόσο, σημαντικά ανάκτορα που χρονολογούνται στη μινωική περίοδο υπάρχουν και σε άλλες περιοχές της Κρήτης και συγκεκριμένα στη Φαιστό, στη Ζάκρο και στα Μάλια. Αναζητήστε πληροφορίες και εποπτικό υλικό για τα τέσσερα αυτά αρχιτεκτονικά επιτεύγματα και μελετήστε την τοποθεσία τους, τον αρχιτεκτονικό ρυθμό τους και τον τρόπο κατασκευής τους. Αξιοσημείωτες είναι οι εντυπωσιακές τοιχογραφίες που στόλιζαν τους τοίχους των ανακτόρων, κυρίως της Κνωσού.

«Η Μεγάλη Θεά και ο Ιερός Ταύρος»

*«Ηξερε πως εκεί ήταν ο κεντρικός βωμός
με τα τεράστια κέρατα του ιερού Ταύρου
κι αν πρόφτανε να φτάσει ως εκεί και να πιάσει
τα κέρατα, κανένας πια δε θα τολμούσε
να τον αγγίξει. Θα είχε το θεό προστάτη».*

Η μινωική θρησκεία είναι μία από τις παλιότερες θρησκείες που εντοπίζονται στον ελλαδικό χώρο. Χρησιμοποιώντας ως αφορμή σχετικά αποσπάσματα του μυθιστορήματος, αναζητήστε πληροφορίες για το λατρευτικό σύστημα των Μινωιτών, τις θρησκευτικές τελετές τους και τα ιερά τους σύμβολα, όπως **τα κέρατα του ταύρου**, που στόλιζαν τις επάλξεις του ανακτόρου της Κνωσού, και **τον διπλό πέλεκυ**.

Τοιχογραφία των Ταυρομαθαιών στο ανάκτορο της Κνωσού

Οι ταυρομαχίες που διεξάγονται στην Ισπανία και σε κάποιες χώρες της Λατινικής Αμερικής έχουν τις ρίζες τους στα «ταυροκαθάψια», τους αθλητικούς αγώνες των Μινωιτών. Μία βασική διαφορά, όμως, με τις ταυρομαχίες είναι ότι στα ταυροκαθάψια δεν απειλούνταν η σωματική ακεραιότητα του ζώου. Πλέον, πολλές ακτιβιστικές οργανώσεις για τα δικαιώματα των ζώων δραστηριοποιούνται για την απαγόρευση του βάνουσου αυτού θεάματος.

«Η τέχνη της ενδυμασίας»

*«Φούστες μακριές, πιο πλατιές προς τα κάτω,
σαν καμπάνες· απάνω τους ήταν κεντημένα
λουλούδια μεγάλα και θαλασσινά κοχύλια
και κλήματα με σταφύλια».*

Οι φορεσιές των Μινωιτών ήταν απ' τις πιο ιδιαίτερες της αρχαίας Ελλάδας. Πλουμιστά φορέματα και κεντητοί χιτώνες σε συνδυασμό με πολύτιμα κοσμήματα, απέδιδαν σ' αυτόν που τα φορούσε μια απaráμιλλη βασιλική αίγλη. Αναζητήστε πληροφορίες και εποπτικό υλικό σχετικό με την ενδυμασία των Μινωιτών. Στη συνέχεια, γίνετε σχεδιαστές υψηλής ραπτικής και προσπαθήστε να σχεδιάσετε σε μορφή πατρόν τις παραδοσιακές φορεσιές της αρχαίας Κρήτης! Κι αν έχετε κέφι και όρεξη, μπορείτε ακόμα και να προσπαθήσετε να ράψετε ένα δικό σας κομμάτι!

«Τα αντικείμενα μιλούν»

Αναζητήστε εποπτικό υλικό και πληροφορίες για την τέχνη και τα δημιουργήματα της Μινωικής Εποχής. Μπορείτε να εστιάσετε σε απλά, καθημερινά αντικείμενα, όπως αμφορείς και αντικείμενα οικιακής χρήσης, σε πολεμικό εξοπλισμό ή σε έργα τέχνης όπως αγαλματίδια και γλυπτά. Κάθε αντικείμενο κρύβει και από μια ιστορία! Πλούσιο υλικό θα βρείτε στην ιστοσελίδα του [Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου](#).

Χρυσά εξαρτήματα (υρεμαστά υοσμήματα)
περιδέραιου σε σχήμα ταυροκεφαλής.

Πηγή: [Ιστοσελίδα Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου](#)

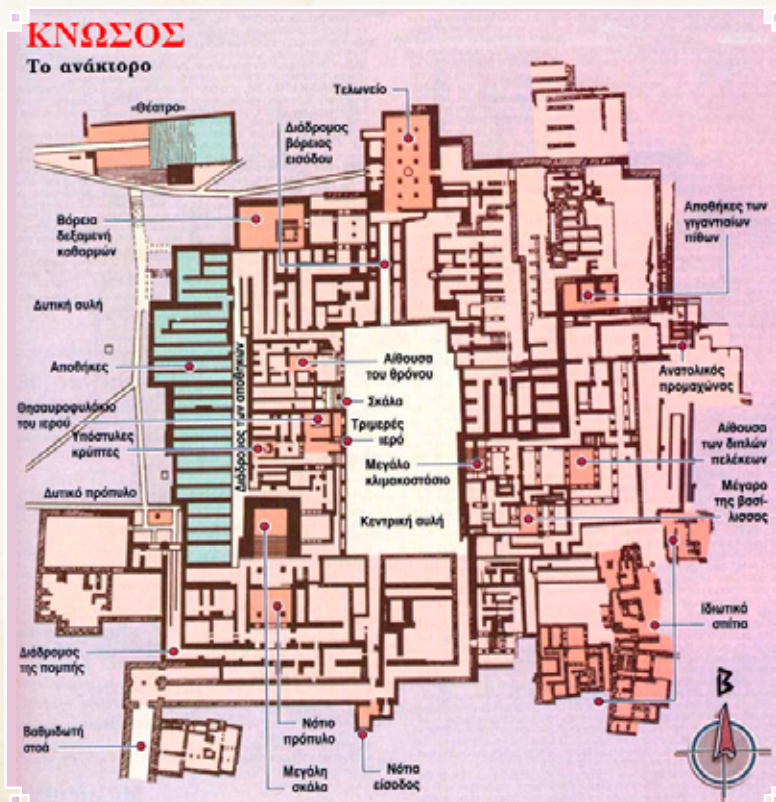
Β. Διαθεματικές προεκτάσεις

Β1. Αρχιτεκτονικά μυστικά

«Στύλωνε το μάτι του αργά, προσεχτικά, στις σκάλες, στους στενούς διαδρόμους, σήκωνε το κεφάλι και κοίταζε τα τρία πατώματα στο Παλάτι, τα παραθύρια του, τους εξώστες, τις ταράτσες... Ένα ένα, σαν να τα έγραφε βαθιά στο νου του...».

Αφού έμαθες τόσα για το ανάκτορο της Κνωσού και το είδες να παίρνει ξανά ζωή μέσα από τις σελίδες του μυθιστορήματος του Νίκου Καζαντζάκη, ώρα να γίνεις κι εσύ αρχιτέκτονας για μία μέρα και να δοκιμάσεις να το κατασκευάσεις!

1. Αναζήτησε στο βιβλίο αποσπάσματα με περιγραφές διάφορων χώρων του μινωικού ανακτόρου και κράτα σχετικές σημειώσεις. Στη συνέχεια, χρησιμοποίησε τις πληροφορίες αυτές για να σχεδιάσεις σε χαρτί του μέτρου την κάτοψη του παλατιού. Δες, για παράδειγμα, την κάτοψη που υπάρχει στην [ηλεκτρονική πλατφόρμα Αίσωπος](#). Με την είσοδό σου στην εφαρμογή, μπορείς να περιηγηθείς στους διάφορους χώρους του παλατιού και να μάθεις περισσότερες πληροφορίες για καθέναν από αυτούς.

Πηγή:
[Ηλεκτρονική Πλατφόρμα «Αίσωπος», Πλατφόρμα Ψηφιακών Διδακτικών Σεναρίων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής](#)

2. Χωριστείτε σε ομάδες με τους συμμαθητές σου και κατασκευάστε μακέτες του ανακτόρου της Κνωσού από πηλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε πηλό κατάλληλου χρώματος για να αποδώσετε τον κόκκινο χρωματισμό των κιόνων, τα χρώματα των τοιχογραφιών ή των ψηφιδωτών δαπέδων. Βασιστείτε όσο το δυνατόν περισσότερο σε αποσπάσματα του βιβλίου, όπου αποτυπώνονται περιγραφικά οι χώροι και οι τοποθεσίες του Παλατιού. Όταν οι μακέτες είναι έτοιμες, στολίστε μ' αυτές κάποια γωνιά της τάξης σας και δημιουργήστε έτσι μια μικρή έκθεση!

Ανασκηλωμένο
εμήμα
του ανακτόρου
της Κνωσού

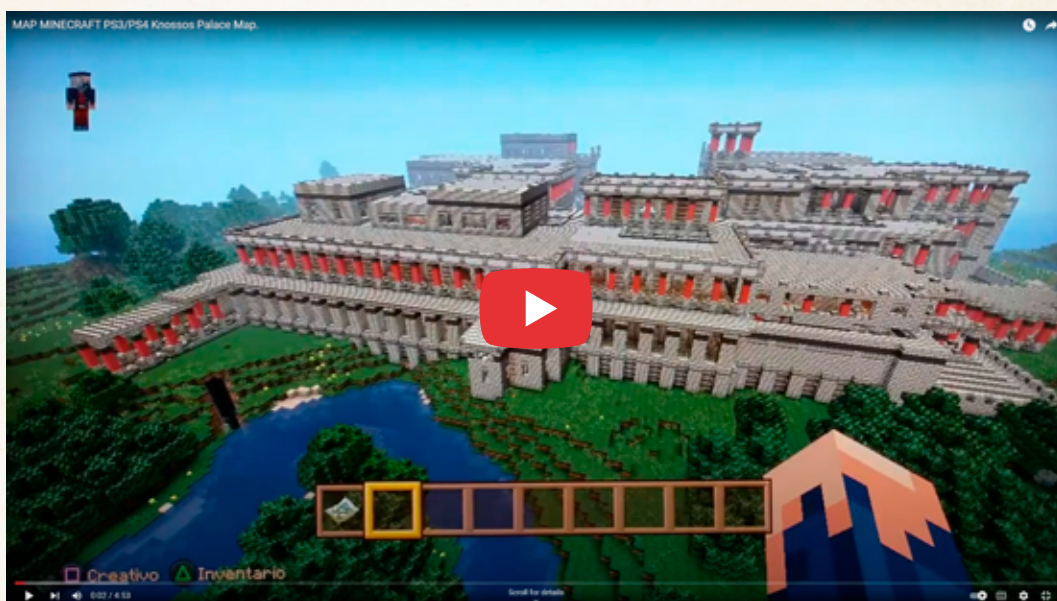
Η αλθουσα
του θρόνου
στο ανάκτορο
της Κνωσού

B2. Μινωικά παιχνίδια...

1. Από το βιβλίο στο... Minecraft!

Ίσως ήδη γνωρίζεις το Minecraft κι έχεις παίξει κάποια παιχνίδια σ' αυτό, ήξερες όμως ότι το Minecraft Education σου επιτρέπει να σχεδιάσεις και να αναπαραστήσεις ολόκληρους κόσμους; Με τον/την εκπαιδευτικό του μαθήματος της Πληροφορικής ή της Ρομποτικής, μπορείτε να αναβιώσετε το μινωικό ανάκτορο της Κνωσού αξιοποιώντας τα εργαλεία της **πλατφόρμας Minecraft Education!** Μπορείτε ακόμα να κατασκευάσετε μινωικά σπίτια απλών υπηκόων του βασιλιά ή και τον δικό σας λαβύρινθο!

Δες ένα παράδειγμα του τι μπορείς να φτιάξεις για να πάρεις ιδέες:

2. Σου αρέσει να παίζεις επιτραπέζια παιχνίδια; Τι θα έλεγες για ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με σκηνικά βγαλμένα από τη Μινωική Εποχή; Εμπνεύσου από τους ήρωες και την πλοκή του βιβλίου και κατασκεύασε μαζί με τους/τις συμμαθητές/τριές σου και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας το δικό σας επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα τον Λαβύρινθο!

Οδηγίες

- ☐ Ορίστε ένα σημείο εκκίνησης, που θα αντιστοιχεί στην είσοδο του Λαβύρινθου κι ένα σημείο τερματισμού, που θα αντιστοιχεί στην έξοδο από τον Λαβύρινθο.
- ☐ Σχεδιάστε τα πιόνια του παιχνιδιού. Τα πιόνια μπορεί να έχουν τη μορφή ηρώων της ιστορίας, όπως του Χάρη, του Θησέα, της Αριάδνης κτλ. Συζητήστε όλοι μαζί, σκεφτείτε και ορίστε τους κανόνες του παιχνιδιού. Αποφασίστε, επίσης, τι χρειάζεται για να ανακηρυχθεί κάποιος νικητής.
- ☐ Φυσικά, το βασικό εμπόδιο στην πορεία σας δεν μπορεί να είναι άλλο από τον ίδιο τον Μινώταυρο!
- ☐ Στη διαδρομή μπορεί να εμφανίζονται βοηθητικά στοιχεία (π.χ. τραβώντας μια αντίστοιχη κάρτα), όπως αντικείμενα, πόντοι, επιπρόσθετες ζωές κτλ. Κάπου θα κρύβεται και ο μίτος της Αριάδνης!
- ☐ Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποια υλικά θέλετε για να κατασκευάσετε το επιτραπέζιό σας. Μπορείτε, για παράδειγμα, να το σχεδιάσετε σε απλό χαρτί, να το κατασκευάσετε χρησιμοποιώντας σκληρό χαρτόνι ή μακετόχαρτο, να ζωγραφίσετε το ταμπλό και τις κάρτες με τους μαρκαδόρους και τα πινέλα σας ή να το σχεδιάσετε ηλεκτρονικά και να το τυπώσετε σε μουσαμά.

Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη να καλπάσει!

Στις ανασκαφές που έγιναν στο ανάκτορο της Κνωσού από τον αρχαιολόγο Άρθουρ Έβανς, βρέθηκε το Ζατρίκιον, ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που έπαιζαν οι κάτοικοι της Μινωικής Κρήτης στον ελεύθερο χρόνο τους και οι κανόνες του έμοιαζαν με του σκακιού.

Ζατρίκιον,

Πηγή: Κόμβος «Οδυσσεύς»,
Υπουργείο Πολιτισμού
και Αθλητισμού

Β3. Φυσικές επιστήμες: Φιλόδοξες πτήσεις...

«Μονάχα αν γενεείτε πουλιά, θα μπορέσετε να ξεφύγετε... Μονάχα αν γενεείτε πουλιά!».
Ο Ίκαρος χτύπησε το πόδι του στη γη με πείσμα.
“Θα γενούμε πουλιά!” φώναξε τέλος».

Τι γνωρίζεις για τον μύθο του Δαίδαλου και του Ίκαρου; Τι αναφέρεται στο μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη σχετικά με τον μύθο αυτό; Βρείτε σχετικά αποσπάσματα από το μυθιστόρημα και συζητήστε τα στην τάξη με τους/τις συμμαθητές/τριές σας.

Ώρα για πειράματα!

ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙΣ: ένα επιτραπέζιο κερί

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: αυλή, μπαλιόνι ή ταράτσα
μια πολύ ηλιόλουστη μέρα

ΟΔΗΓΙΕΣ: Τοποθέτησε το κερί σε ένα μέρος με μεγάλη ηλιοφάνεια. Μετά από λίγη ώρα, άγγιξε το και παρατήρησε την επιφάνεια πάνω στην οποία το έχεις τοποθετήσει.

Σε ποιο συμπέρασμα κατέληξες;

Γιατί, λοιπόν, έλιωσαν τα φτερά του Ίκαρου;

Πώς ονομάζεται επιστημονικά το φαινόμενο αυτό;

Τι θα πρότεινες να γίνει, για να επανέλθει το κερί στην αρχική του κατάσταση;

Πώς ονομάζεται επιστημονικά το αντίστροφο φαινόμενο;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ένα βήμα παραπέρα...

Ο Δαίδαλος συμβούλεψε επανειλημμένα τον Ίκαρο να μην πλησιάσει πολύ κοντά στον ήλιο, όμως εκείνος παράκουσε τη συμβουλή του πατέρα του και πίστεψε πως ήταν άτρωτος. Εσύ πώς κρίνεις τον τρόπο που έδρασε; Τι μηνύματα πιστεύεις ότι κρύβονται πίσω απ' αυτό τον μύθο σχετικά με την ανθρώπινη συμπεριφορά;

.....

.....

.....

.....

.....

Anthony Van Dyck, Daedalus and Icarus

Πηγή: <https://www.arthistoryproject.com/artists/anthony-van-dyck/daedalus-and-icarus/>

Η σχολή στην οποία εκπαιδεύονται οι νέοι που ονειρεύονται να γίνουν πιλότοι της Πολεμικής Αεροπορίας ονομάζεται Σχολή Ικάρων και στο έμβλημά της απεικονίζεται ο Ίκαρος να πετά κοντά στον ήλιο.

B4. Μια διαφορετική κοινωνία

*«Κακόμοιροι χωριάτες, πώς δουλεύουν!
συλλογίστηκε η βασιλοπούλα. Δουλεύουν σκλάβοι,
όλο το χρόνο. Αυτοί οργώνουν τα χωράφια,
αυτοί σπέρνουν, αυτοί θερίζουν, αυτοί λιχνίζουν
κι έρχονται τότε οι φρουροί του Παλατιού
και τους μαζεύουν τον καρπό και τον ρίχνουν
στα μεγάλα βασιλικά μας πιθάρια.
Άδικο! Άδικο! Τι τους μένει; Το άχυρο!»*

Η κοινωνία της Μινωικής Εποχής διέφερε σημαντικά από τη σημερινή, γεγονός που είναι έκδηλο στο μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη *Στα παλάτια της Κνωσού*. Στις σελίδες του διάβασες ιστορίες για βασιλιάδες και βασιλοπούλες, για σκλάβους αλλά και για παιδιά που εργάζονταν στα μινωικά ανάκτορα, πράγματα που στις μέρες μας δεν είναι και τόσο συνηθισμένα.

1. Αναζητήστε αποσπάσματα του λογοτεχνικού έργου στα οποία περιγράφονται οι πράξεις και η συμπεριφορά του βασιλιά Μίνωα. Συζητήστε με τους/τις συμμαθητές/τριές σας και με τους/τις δασκάλους/ες για τον ρόλο του βασιλιά στη μινωική κοινωνία και για τον τρόπο που αντιμετώπιζε τους υπηκόους του. Στη συνέχεια, αναζητήστε πληροφορίες για τον **θεσμό της βασιλείας** στην αρχαία Ελλάδα. Μπορείτε να συμβουλευτείτε έντυπες πηγές (π.χ. βιβλία που μπορεί να υπάρχουν στη σχολική σας βιβλιοθήκη, τα σχολικά βιβλία της Ιστορίας σας) ή ιστοσελίδες στο διαδίκτυο. Τι συμπεραίνετε για την εξουσία που είχαν οι βασιλιάδες/οι βασίλισσες στα αρχαία χρόνια και για τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν τη θέση τους οι πολίτες;

2. Αναζητήστε αποσπάσματα του λογοτεχνικού έργου στα οποία περιγράφεται ο **θεσμός της βασιλείας** στην αρχαία Αθήνα. Συγκρίνετε τη στάση των βασιλιάδων Αιγέα και Θησέα και τον τρόπο που αντιμετώπιζαν τους πολίτες τους με τη στάση του βασιλιά Μίνωα. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές εντοπίζετε; Εσείς πώς κρίνετε τη συμπεριφορά και την ιδιοσυγκρασία του κάθε βασιλιά;

(Ενδεικτική είναι η σκηνή που ο βασιλιάς Αιγέας συνομιλεί με τους «συμπολίτες» του στην αγορά, σελ. 205-209, αλλά και η σκηνή που ο βασιλιάς Θησέας επιστρέφει στην Αττική, σελ. 357-359.)

3. Αναζητήστε αποσπάσματα του λογοτεχνικού έργου που σκιαγραφούν την καθημερινότητα των δούλων που εργάζονταν στο ανάκτορο της Κνωσού. Τι συμπεραίνετε για τη ζωή των δούλων στη Μινωική Εποχή; Στη συνέχεια, βρείτε πληροφορίες για τον **θεσμό της δουλείας** στην αρχαία Ελλάδα. Μπορείτε να συμβουλευτείτε έντυπες πηγές (π.χ. βιβλία που μπορεί να υπάρχουν στη σχολική σας βιβλιοθήκη, τα σχολικά βιβλία Ιστορίας) ή ιστοσελίδες στο διαδίκτυο.

Προσπαθήστε να μπειτε στη θέση των δούλων και φανταστείτε πώς θα αισθανόσασταν αν έπρεπε να ζήσετε ολόκληρη τη ζωή σας στερούμενοι την ελευθερία σας.

ΣΚΕΨΟΥ
ΚΙ ΑΥΤΟ!

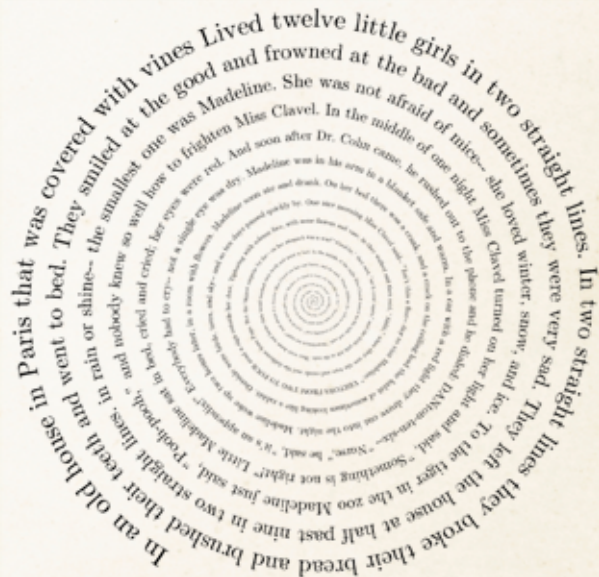
Στη σημερινή εποχή υπάρχουν βασιλιάδες και βασίλισσες; Υπάρχουν δούλοι και δούλες; Κι αν ναι, πού;

Γ. Ο μίτος των... λέξεων

Η λογοτεχνική γραφή του Νίκου Καζαντζάκη διακρίνεται για τον λεξιλογικό της πλούτο. Λέξεις λόγιες συνυπάρχουν με λαϊκά γλωσσικά ιδιώματα και ντοπιολαλίες, ενώ άλλες αποτελούν επινοήση του ίδιου του συγγραφέα. Καθώς διαβάζεις το μυθιστόρημα, σίγουρα θα συναντήσεις λέξεις άγνωστες, λέξεις περίεργες ή ακόμα και λέξεις που έχουν πάψει πλέον να χρησιμοποιούνται. Σχημάτισε μ' αυτές τον δικό σου «μίτο», για να μπορέσεις να τις ξεμπερδέψεις, να τις γνωρίσεις και -γιατί όχι;- να τις χρησιμοποιήσεις κι εσύ στον γραπτό ή τον προφορικό σου λόγο. Συζήτησε τη σημασία όσων δεν γνωρίζεις με τους/τις συμμαθητές/τριές σου ή/και με τον δάσκαλο/τη δασκάλα σου. Το λεξικό μπορεί να γίνει πολύτιμος σύμμαχός σου!

Δημιούργησε [στη διαδικτυακή εφαρμογή VectorDad](#) ένα σπειροειδές σχήμα, προσθέτοντας κάθε φορά μία λέξη που βρίσκεις μέσα στο κείμενο και σου προξενεί εντύπωση. Μπορείτε μαζί με τους/τις συμμαθητές/τριές σου να φτιάξετε τον μίτο σας σ' ένα μεγάλο χαρτόνι και να το αναρτήσετε σε ένα ταμπλό της τάξης σας.

Μια άλλη δυνατότητα, είναι να δημιουργήσεις παρέα με τους/τις συμμαθητές/τριές σου ένα **συννεφόμελο** [στη διαδικτυακή εφαρμογή Wordart](#), διαλέγοντας το σχέδιο που προτιμάτε απ' τις πολλές επιλογές που θα βρείτε στην εφαρμογή. Στη συνέχεια, μπορείτε να τυπώσετε το **συννεφόμελό** σας και να στολίσετε μ' αυτό την τάξη σας!

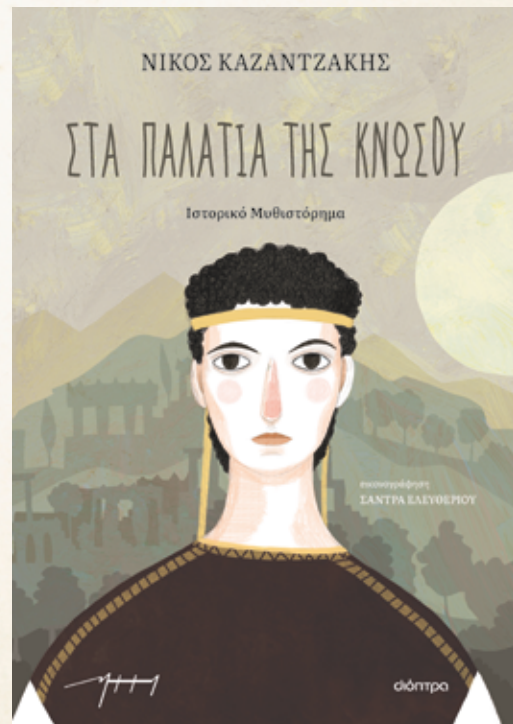

Δ. Παράλληλες αφηγήσεις

Ο Νίκος Καζαντζάκης επισκεπτόταν συχνά το ανάκτορο της Κνωσού και τον αρχαιολογικό χώρο του, όπου του άρεσε να περνά ατελείωτες ώρες στοχαζόμενος σε πλήρη αρμονία με το πολυαγαπημένο του άγριο κρητικό τοπίο, το σπαρμένο με ελιές κι αμπέλια. Έχοντας βαθιά γνώση της ελληνικής μυθολογίας, επέλεξε να ζωντανέψει τον μύθο του Θησέα και του Μινώταυρου, γράφοντας το νεανικό μυθιστόρημα *Στα παλάτια της Κνωσού*. Χρόνια αργότερα, στο μεγαλειώδες μυθιστόρημά του *Αναφορά στον Γκρέκο*, περιγράφει γλαφυρά και παραστατικά την επίσκεψή του στο ανάκτορο της Κνωσού, ένα κυριακάτικο πρωινό.

Διαβάστε στην τάξη το παρακάτω απόσπασμα από την *Αναφορά στον Γκρέκο*. Ποια στοιχεία που συναντήσατε στο μυθιστόρημα *Στα παλάτια της Κνωσού* εντοπίζετε σ' αυτό; Αντιπαραβάλετε τα δύο κείμενα και εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους.

Τι σκέψεις και συναισθήματα φαίνεται να δημιουργεί στον συγγραφέα το ανάκτορο της Κνωσού αντικρίζοντάς το μετά από χρόνια απουσίας από την πατρική γη της Κρήτης;

Έτρεξε ο φύλακας να μας υποδεχτεί και να μας ξηγήσει· ήταν ένας απλοϊκός Κρητικός, με βράκες, με μια μαγκούρα, πρόσχαρος· τον έλεγαν Δαβίδ· τόσα χρόνια φύλακας κι οδηγός στην Κνωσό, είχε μάθει πολλά και μιλούσε για το Παλάτι σαν να 'ταν το σπίτι του· και μας υποδέχτηκε σαν νοικοκύρης. Πήγε μπροστά, τέντωνε τη μαγκούρα του, μας έδειχνε:

— Να η μεγάλη βασιλικιά αυλή, 60 μέτρα πλάτος, 29 μάκρος· να οι αποθήκες με τα θεόρατα ξομπλιαστά πιθάρια· εδώ μέσα έβαζε τις σοδειές του ο βασιλιάς και τάζε το λαό του· βρήκαμε στα πιθάρια κατακάθια από λάδι και κρασί, κουκούτσια από ελιές, κουκάκια, ρεβίθια, σιτάρι, κριθάρι και φακές – όλα είχαν γίνει κάρβουνο από τις πυρκαγιές.

Ανεβήκαμε το απάνω πάτωμα, παντού κολόνες κοντόχοντρες, χρωματισμένες μαύρες και πορφυρές, είδαμε στους διαδρόμους ζωγραφισμένα στους τοίχους λουλούδια, ασπίδες, ταύρους. Φτάσαμε στις αφηλές ταράτσες, απλώθηκε γύρα μας το ήρεμο, χαρούμενο τοπίο, και στο βάθος τ' ουρανού το ανάσκελα απλωμένο κεφάλι του Δία, ο Γιούχτας. Το Παλάτι μισογκρεμισμένο, μισοαναστημένο, γνάλιζε ύστερα από χιλιάδες χρόνια και χαίρουνταν πάλι τον αρσενικό ήλιο της Κρήτης. Δε βλέπεις στο Παλάτι ετούτο την ισορρόπηση, τη γεωμετρική αρχιτεκτονική της Ελλάδας· εδώ κυριαρχεί η φαντασία, η χάρη, το λεύτερο παιχνίδισμα της δημιουργικής δύναμης του ανθρώπου. Μεγάλωνε το Παλάτι ετούτο κι απλώνουνταν με τον καιρό, σαν ζωντανός οργανισμός, σαν δέντρο· δε γίνηκε μια για πάντα, με προμελετημένο σίγουρο σχέδιο· συμπληρώνουνταν παίζοντας κι αρμονίζονταν με τις ανανεούμενες ανάγκες του καιρού.

[...]

Κατεβήκαμε τις πέτρινες σκάλες, κοιτάζαμε αμίλητοι τις ζωγραφιές στους τοίχους, τους ταύρους, τα κρίνα, τα ψάρια μέσα στη γαλάζια θάλασσα, τα χελιδονόψαρα που άνοιγαν φτερούγια και πετούσαν απάνω από το νερό, σαν να πλαντούσαν μέσα στο μητρικό στοιχείο τους, στο νερό, και ζητούσαν ν' αναπνέψουν πιο ανάλαφρο αέρα. Σταθήκαμε στο θέατρο· ο οδηγός πήρε φωτιά· έλαμπε το πρόσωπό του, περήφανο:

— Εδώ, είπε, γίνονταν οι ταυρομαχίες· μα όχι σαν τις βάρβαρες ταυρομαχίες που γίνονται, καθώς μου λεν, στην Ισπανία και σκοτώνουν τον ταύρο και ξεκοιλιάζουν τ' άλογα· εδώ η ταυρομαχία ήταν

παιχνίδι χωρίς αίματα. Έπαιζαν· ο ταυρομάχος άρπαζε τον ταύρο από τα κέρατα, το θηριό θύμωνε, τίναζε αψηλά το κεφάλι, κι ο ταυρομάχος έπαιρνε έτσι φόρα και πηδούσε σβέλτος απάνω στη ράχη του ταύρου· έκανε ακόμα μια τούμπα κι έπεφτε όρθιος πίσω από την ουρά του ταύρου· και μια κοπέλα στέκουνταν εκεί και τον άρπαζε στην αγκαλιά της.

[...]

Ο νους μου ξεχείλιζε ρωτήματα, δε μίλησα· πέρασαν πάλι από τα μάτια μου οι εξαίσιες τοιχογραφίες –μάτια μεγάλα, μυγδαλάτα, μαύρες πλεξούδες κυματιστές, βαριές κυράδες ανοιχτοστήθες, με χοντρά φιλήδονα χείλια, πουλιά, φασιανοί και πέρδικες, μαϊμούδες γαλάζιες, βασιλόπουλα με φτερά παγονιού στο κεφάλι, άγριοι άγιοι ταύροι, νιούτσικες ιέριες με τα μπράτσα περιτυλιμένα με ιερά φίδια, γαλάζια αγόρια σε ανθισμένους κήπους – χαρά, δύναμη, πλούτος μεγάλος, ένας κόσμος όλο μυστήριο, μια Ατλαντίδα που πρόβαλε από το βυθό της κρητικής γης, μας κοιτάζει με τεράστια μαύρα μάτια, μα τα χείλια της είναι ακόμα σφραγισμένα. Τι κόσμος είναι ετούτος, συλλογίζουμουν, πότε θ' ανοίξει τα χείλια του να μιλήσει; Τι άθλους να 'καμαν και τούτοι οι πρόγονοι, απάνω στο χώμα εδώ που πατούμε;

Ε. Δραματοποίηση - Θεατρικό παιχνίδι

Πώς θα σου φαινόταν να δοκιμάσεις να δώσεις ζωή στους χαρακτήρες του μυθιστορήματος του Νίκου Καζαντζάκη; Επιστράτευσε το κέφι και τη φαντασία σου και μπες στον ρόλο!

«Παγωμένη εικόνα»

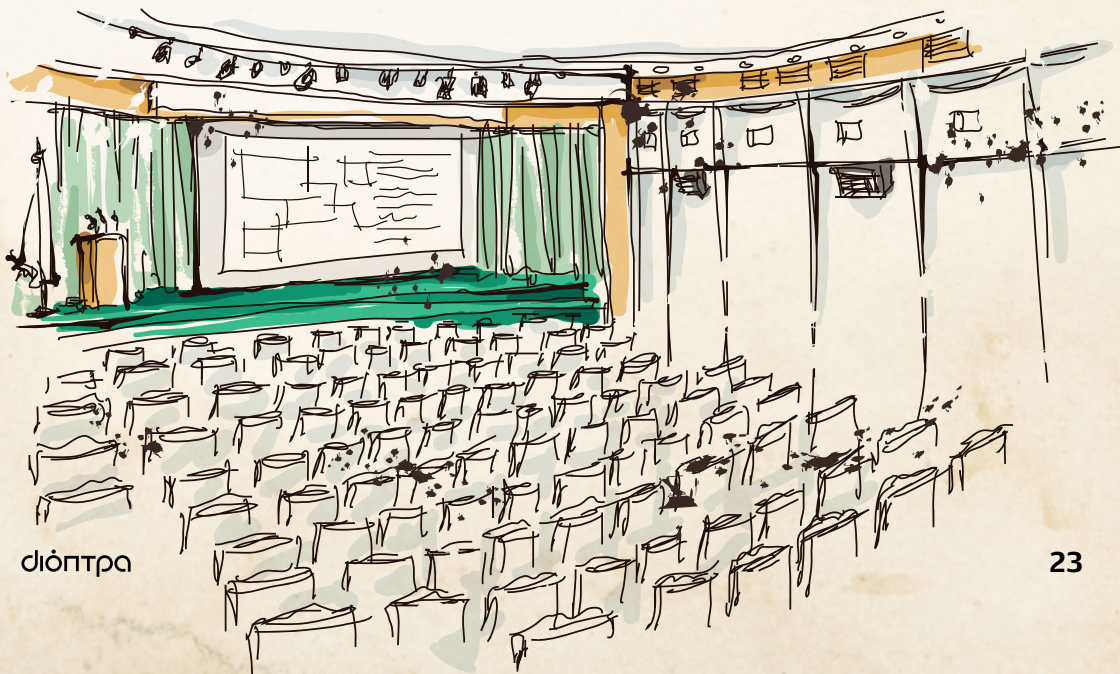
Αλτ! Ακίνητοι! Αγαλματάκια ακούνητα, αμίλητα, αγέλαστα! Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης στην τάξη, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας, διαλέξτε ένα στιγμιότυπο που προσφέρεται για δραματοποίηση (π.χ. τη σκηνή που ο Θησέας συναντά για πρώτη φορά τη βασιλοπούλα Αριάδνη) και αποδώστε το εκφραστικά χρησιμοποιώντας την τεχνική της **παγωμένης εικόνας**. Μοιράστε ρόλους και υιοθετήστε μία στάση σώματος και μία έκφραση τέτοια που θα αποδίδει όσο το δυνατόν πιστότερα τα συναισθήματα των πρωταγωνιστών. Παραμείνετε ακίνητοι σ' αυτή τη θέση, χωρίς να μιλάτε, ώστε να εκπέμπεται στο μέγιστο η δύναμη της εικόνας.

Δραματοποίηση αποσπασμάτων

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης στην τάξη, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σας, επιλέξτε ένα απόσπασμα που σας αρέσει, μοιράστε ρόλους και **δραματοποιήστε** το! Μπορείτε να επαναλάβετε το παιχνίδι αυτό όσες φορές επιθυμείτε, με μόνη προϋπόθεση να το διασκεδάσετε!

Θεατρική παράσταση

Γίνετε πραγματικοί ηθοποιοί κι ανεβάστε μια θεατρική παράσταση βασισμένη στο βιβλίο *Στα παλάτια της Κνωσού!* Θα χρειαστεί να αξιοποιήσετε τη δημιουργικότητά σας για να **διασκευάσετε** κατάλληλα την πλοκή για τις ανάγκες του **θεατρικού έργου**, να κατασκευάσετε τα **κοστούμια**, να σχεδιάσετε τα **σκηνικά** και να **σκηνοθετήσετε** τη δράση!

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Δραστηριότητες μετά την ανάγνωση

Α. Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Μπορεί η ανάγνωση του μυθιστορήματος *Στα παλάτια της Κνωσού* του Νίκου Καζαντζάκη να έφτασε στο τέλος της, όμως η περιπέτεια της λογοτεχνικής απόλαυσης δεν σταματά εδώ! Είσαι έτοιμος να αναβιώσεις τα γεγονότα του βιβλίου και να ανασυνθέσεις τις προσωπικότητες των ηρώων, προσθέτοντας τη δική σου, φανταστική λογοτεχνική πινελιά;

Φύγαμε!

Οι ταυτότητες των ηρώων

Τώρα που έχεις σχηματίσει μια ολοκληρωμένη άποψη για τους ήρωες του βιβλίου, τον χαρακτήρα και τις ενέργειές τους, μπορείς να συμπληρώσεις το δελτίο ταυτότητας του κάθε ήρωα! Μπορείς να ανατρέξεις στα κεφάλαια του βιβλίου και να αναζητήσεις πληροφορίες. Πολλά στοιχεία όμως εναπόκεινται στη φαντασία σου!

Όνομα:.....

Εξωτερική εμφάνιση:.....

.....

Χαρακτήρας:.....

Συνήθειες/Τι του αρέσει να κάνει;.....

.....

Αγαπημένο χρώμα:.....

Αγαπημένο φαγητό:.....

Αν ήταν ζώο, τι ζώο θα ήταν:.....

Αγαπημένη φράση/μύθος:.....

.....

Ζωγραφίζω το πορτρέτο του:

Αν ήσουν ένας από τους ήρωες του βιβλίου, ποιος θα ήθελες να είσαι και γιατί;

.....

.....

.....

.....

.....

Συνέντευξη από έναν βασιλιά!

Ο βασιλιάς Θησέας ταξιδεύει στο μέλλον κι εμφανίζεται μπροστά σου με σάρκα κι οστά! Ευκαιρία να αναλάβεις τον ρόλο του/της δημοσιογράφου και να τον ρωτήσεις ό,τι θέλεις: για τη μινωική Κρήτη και τον Μινώταυρο, για την αρχαία Αθήνα, για την Αριάδνη και οτιδήποτε άλλο μπορείς να σκεφτείς!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

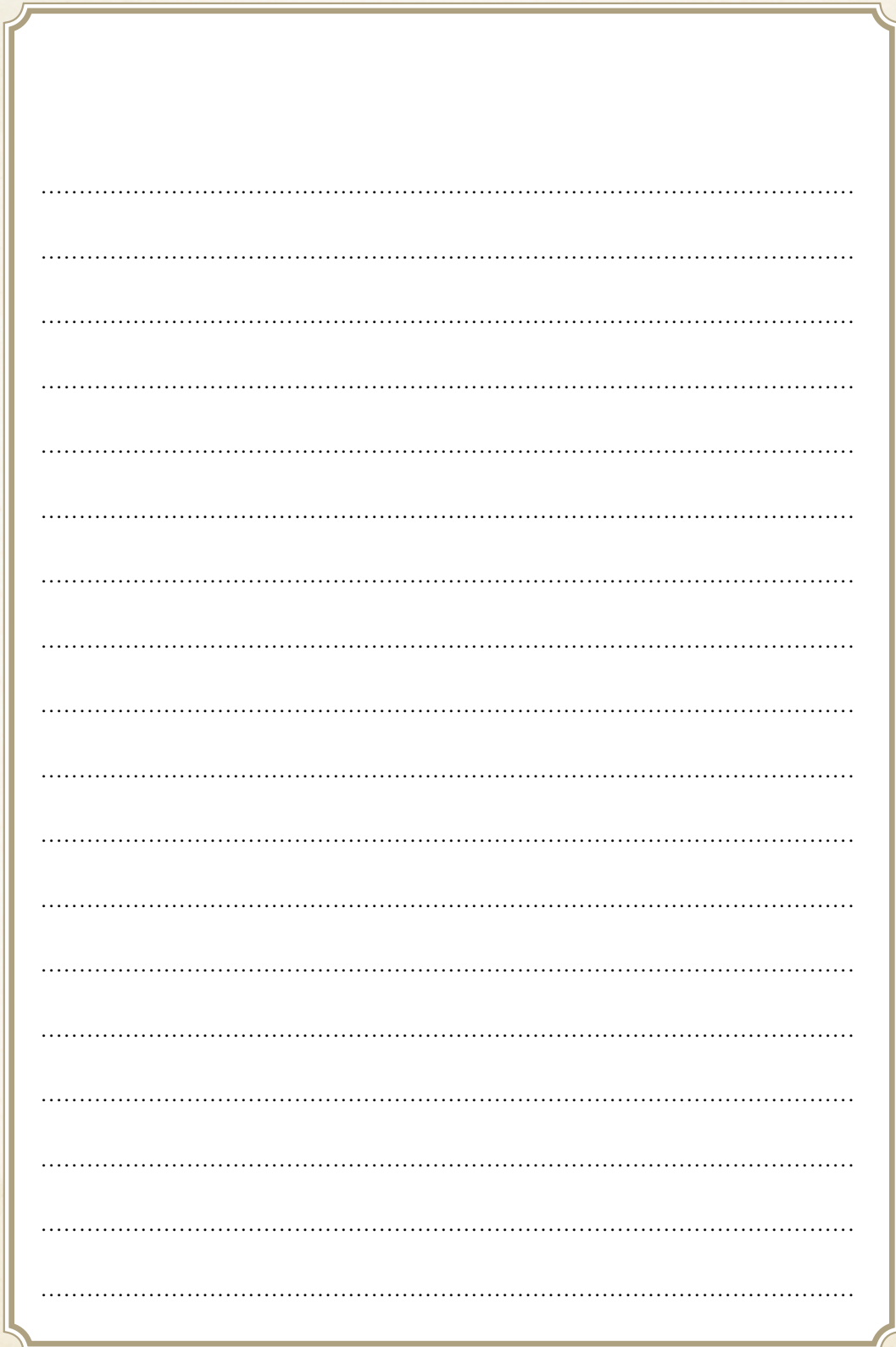
.....

.....

.....

Φαντάσου ότι είσαι ο μικρός Χάρης και ζεις από πρώτο χέρι όσα συμβαίνουν στο ανάκτορο της Κνωσού. Γράψε μία σελίδα απ' το ημερολόγιό σου, όπου θα παρουσιάσεις από τη δική σου οπτική γωνία κάποιο απ' τα γεγονότα στα οποία ήσουν αυτόπτης μάρτυρας.

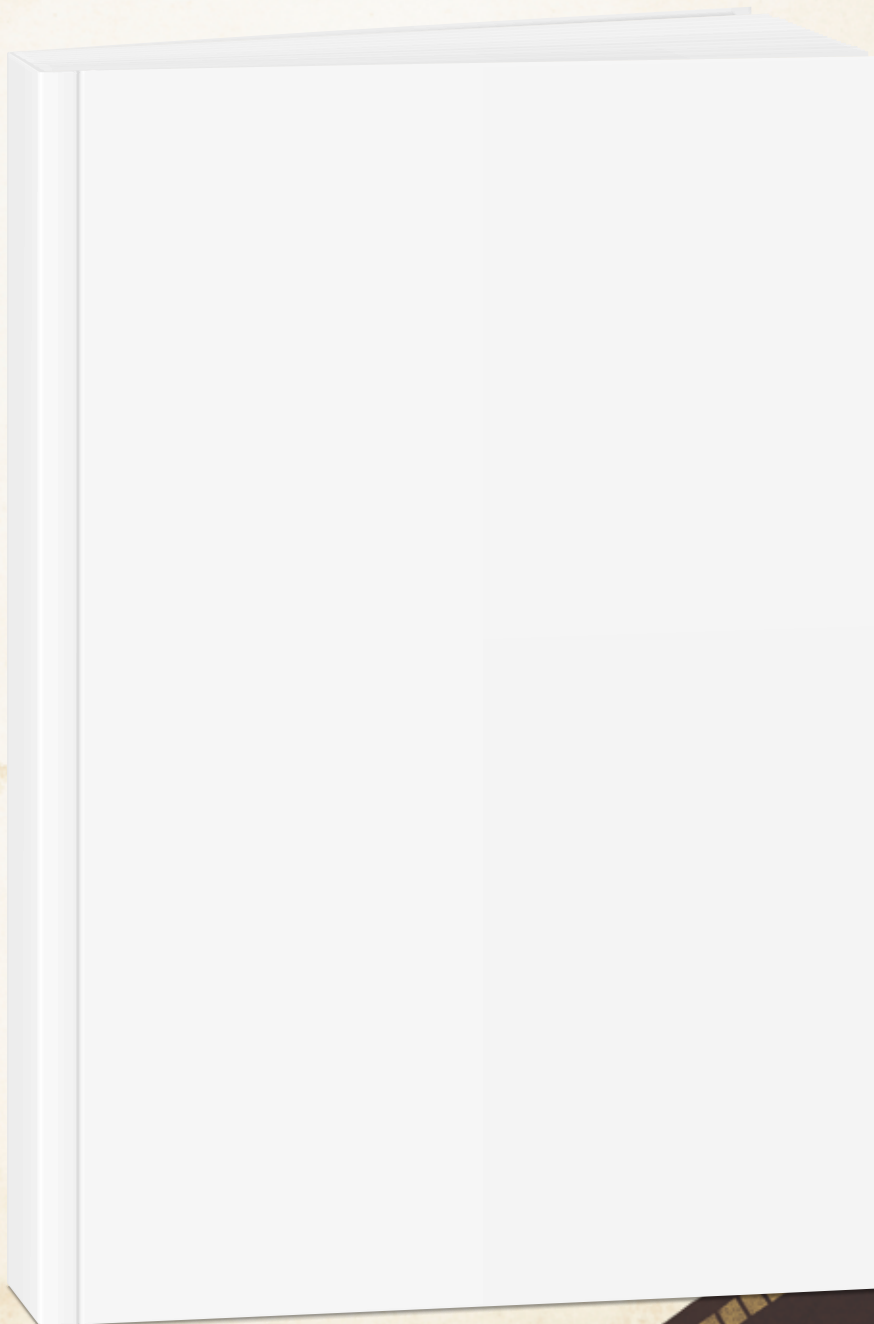
A large rectangular writing area with a decorative border and horizontal dotted lines for writing.

B. Ζωγραφομαχίες!

Για τις δραστηριότητες που ακολουθούν, θα χρειαστείς χρώματα, κέφι και δημιουργική διάθεση! Με τις ζωγραφιές που θα δημιουργήσεις μπορείς να στολίσεις το δωμάτιό σου ή κάποιο ταμπλό της τάξης σας, όπου θα συγκεντρωθούν οι ζωγραφιές όλων των παιδιών σε μια έκθεση ζωγραφικής!

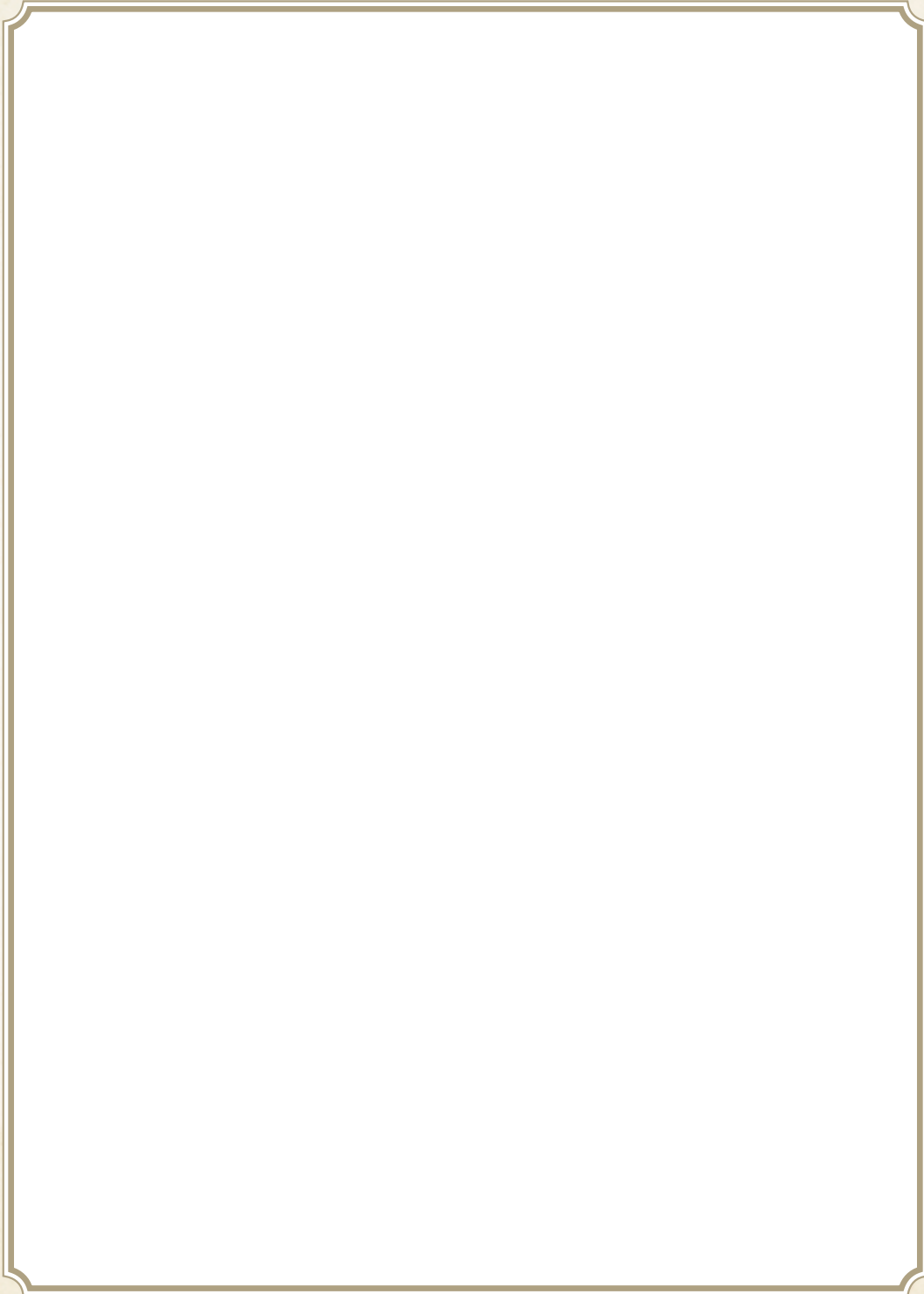
- 1.** Ζωγράφισε ένα διαφορετικό εξώφυλλο για το βιβλίο που πιστεύεις ότι θα του ταίριαζε και θα προσέλκυε τον αναγνώστη να το διαβάσει!

2. Έχεις κάποιο αγαπημένο απόσπασμα ή κεφάλαιο του βιβλίου; Δοκίμασε να το εικονογραφήσεις! Μπες στη θέση του/της εικονογράφου και σκέψου σε ποια σημεία της περιγραφής του συγγραφέα θα στεκόταν για να αντλήσει στοιχεία για την εικόνα που θα φιλοτεχνήσει.

Θυμήσου: οι λεπτομέρειες κάνουν τη διαφορά!

Μπορεί να είναι κάτι μικρό που θα σου τραβήξει την προσοχή.

Βοηθητική βιβλιογραφία για τους μαθητές

1. World History Encyclopedia, Μινωικός Πολιτισμός, στο <https://www.worldhistory.org/trans/el/1-80/>.
2. Αρχαιολογικός Χώρος Κνωσού και blog με σχετικά άρθρα στο https://knossos-palace.gr/?gclid=EA1aIQobChMI1KH5v_3l_wIVeRF3ChOPrQIoEAAAYASAAEgleYfD_BwE.
3. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (ΙΜΕ), «Μινωική Κρήτη», στο <http://www.fhw.gr/chronos/O2/crete/gr/index2.htm>.
4. Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου <https://www.heraklionmuseum.gr/ekthesi/>.
5. Υλικό για το ανάκτορο της Κνωσού, στο <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ARCH146/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%BF%20%CE%9A%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%BF%CF%8D.pdf>.
6. Υλικό για τις Μινωικές τοιχογραφίες, στο <http://katsba.ueuo.com/dim/c/toixografies/toixografies-minwi.htm>.
7. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Κόμβος «Οδυσσεύς», Αρχαιολογικός Χώρος Κνωσού, στο http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2369.
8. Ιστοσελίδα του Μουσείου Καζαντζάκη <https://www.kazantzaki.gr/gr/home>.